

francesa: tria milia passuum; *legua* comuna: triginta duo stadia» (D-III-4.lf.). Però encara dura més tard: «leuca: *lleuga*, conté 4 milles», OPou (*ThPu.*, 76); *lleuga* i *lleugas* molt repetit en el *Llibre Roig* de Prats de Molló, any 1645 (f° 89v etc.); *lleuga* Bna. 1652 (BABL xvi, 36); de manera que fins a Lacav. no es dona la preferència dels lèxics a *lleuga*; i entre els escr. Renaix. n'hi ha hagut encara que preferien la forma antiga: «Pels cims dels monts y cingles, crenudes de bromera, / les onades udolan del fort Mediterrà, / ab altres monts y singles rodant, que en sa carrera, / lluny d'hon seyan set *lleugas*, y set, arrossegà», *Atlàntida* de 1867 (VIII, 9c; text molt canviat en les versions posteriors).

En el Princ. se segueix oint avui de totes dues maneres. Però la forma ross. ha estat des d'antic *llega* (cf. *ega* per *egua*), ja en les *VidesR.*: «costa St Jacme miça *lega*», 145r2 (n. 42), almenys en el ms. bàsic (P, *lega* en B); en el vell romanç del Príncep Mariner: «seu cent *llegas* dins la mar - lluny de la terra» en la versió recollida en el Vallespir (a Palaldà, mentre que la recollida a l'Emp. ja porta *lleugas*, tot i ser de tan al Nord com St. Llorenç de la Muga); i en el romanç «El Pelegrí» (cat. or.) «cent *lleugas* n'hi ha senyora, y aqueixas de mal camí», MilàF (*Romllo.*, 201, versions C i G; 203, ja en l'ed. de 1853, n.º 12); *léga* vaig anotar, efectivament, a Pià (1960); i és com ho escriu Saisset: «han pas fet un quart de *llega*, / qu'un home, a cavall d'una *ega*, / els hi fa una altra ressega: / —Com! Tot dos a l'encop! Això fa massa pes!» (*Catal. del R.*, 232). La forma balear és *llego* (Manacor, BDLC vi, 246). I *légya* en el P. València: llocs denominats *la miça légya* a Bocarient, un altre entre Benidorm i Altea, *La miça léwa* a Xixona (1963).

En el mapa de Mallorca del Cardenal Despuig (any 1784) posen l'equivalència: «una *llequa* mallorquina: 12k5; 1 *llequa* horària = 8 k.; 1 *llequa* castellana de 17/2 al grau: 10 k.»; i també admet *llegues* de 19 i de 20 al grau. Josep M.ª Casas i Torres, en la seva ed. de les obres de Cavanilles (i no sé si comptant amb alguna nota d'aquest) «*legua* (de 20 al grado): medida de longitud equivalente a 5,5555 km. en Alicante; *legua valenciana*: medida de longitud, equivalente a 6 km. 37 metros» (Cav., *Obs.* 1, p. xv).

En inscripcions llatines està escrit *leuga*: la primera en data només ho porta abreujat com L., i és de 245 d. C.; els còdexs d'Hesiqui porten *λεύγη μέτρον τι Γαλατικόν*; i Ammianus Marcellinus diu «non millenis in Gallia passibus sed *leugis* itinera metiuntur»: consta, doncs, per aquestes dues fonts que els gals mesuraven per *leugas* i no per milles (veg. les cites de Bolelli, *It. Dial.* xviii, 50; Holder, *Alic. Spr.* II, 195; Walde-H. 1, 871). Una forma *leuva* per *leuca* apareix en els *Getica* de Jordanes (Pirson, *KJRP.* XII, 65): forma que també apareix en els mss. B, K i T. de Sant Isidor; *leugas* en els altres, més antics; i *leuga*, no *leuca*, és la forma més ben documentada també en Gregori de Tours i en inscripcions. Sembla que entrà en joc la lenició cèltica. Encara que hi ha *lekoa* en basc [Lleixarraga] i *lécu*a o *licua* en el mossàrab de *PAlc.*,⁶⁰

l'ensordiment és possible segons la fonètica d'aquests idiomes; d'altra banda hi ha el manlleu ags. *léowe* (> anglès *league*); veg. algunes indicacions més en el *DECH*.

Lleguda, llegudament, V. lleure Fer lo *llegues*, sembla degut a una combinació de fer lo *llec* amb fer lo *plaga* *Llegüina, V. llobina*

LLEGUM, del ll. LEGŪMEN n., id. □ 1.ª doc.: segle XIII.

El tenim ja en la *Lleuda* de Cotlliure de 1249. «Tot blat e tot *legum* paga dues eymines per centenar; e-l hoste deu-li aver botiga», en doc. ross. de 1284 (*RLR* IV, 376); «almoyna de pa e de *legum*», «apré la tèrcia lo diaque se'n retornava e adobava alcunes erbes o *legum* a Blanquerna», Llull (*Blanq.*, *NCL.* II, 34.19, 259.9); «mesures de vi --- d'ordi, d'avena, de mil, de tot *legum* e de totes fruytess», «caffiç de ciurons, e de tot altre *legum*, se mesura a 24 barcelles --- per caffiç», *CostTort.* (Ol., pp. 401, 403); «vendre deguna guisa de blat, ni de faves, ni de negun *legum*» en doc. ross. de 1311, i semblant en un altre de 1306 (*RLR* XI, 176; Finke, *Acta Ar.* III, 157); «carn de res grassa, / let e los ous / --- / fan molta sanc / --- / *legums* fumosos són, e ventosos, / cuyts o torrats», JRoig (*Spill*, 10127); «la cuberta o pellofa dels *lleugums*: siliqua», OPou (*ThPu.*, 61).

En l'*InvLC* hi ha encara exemples de 1318, 1311, 1310, 1359, 1362, 1367 i 1383, i tant en aquests com en els anteriors, en gènere, és sempre masculí. Masculí és també en portuguès, gallec, occità i en totes les llengües romàniques, amb l'única excepció del cast. *legumbre* i el roms. *legumă*.

DERIV.: *Llegumada; lleugar; lleguera; lleget.* *Lleguminós.*

Llegut, V. lleure

LLEI, del ll. LĒX, LĒGIS, 'projecte de llei', 'lleí'. □ 1.ª doc.: orígens.

«Si Déus ha donada *ley* a hom, e li ha manat què deya fer e de quès deya estar, lo home és pus endreçat que no fóra si no fos dada la *ley*», Llull (*Gentil*, 86); «un fill de comte anava a Bulunya per ohir *Leys* --- sciència de *Leys* --- atrobà una gran scola de *Leys* ---», *Blanq.* II, 205.11ss.; «com davant lo rei de Leó d'Espanya, vingués un hom que ell havia en oi, tantost lo rei cridà alt axí —ha-hi qui lo mat? --- Degolla-lo--- respòs un gran hom de sa cort: —Senyor, no hi ha qui'l mat ne qui'l degoll, car la *lei* hi contrasta e lo fur de la terra --- E al colp cridà tot lo poble: —Viva la *lei*! Viva la *lei*! / E call e aprena de regir lo Rei»; «pensant que los reys poden errar axí com los altres --- los electors los ligaren per *leys* e pactes jurats, e-ls subjugaren a consells grans e fort madurs de grans e savis hòmens», Eiximenis (*Dotzèn*, cap. 162, *NCL.* VI, 71.17, 71.25; *Àngels*, f° 35v); «yo Stephania de Macedònia --- promet a vós, Diafebus --- mon cors --- e si contra res d'açò venia --- no-m puga --- ajudar e ne-